

Raportul general al activităților de minimizare a practicii de achitare a salariilor „în plic” și a muncii „la negru”, realizate de grupurile multidisciplinare pentru 6 luni ale anului 2019

Activitatea organelor semnatare ale Regulamentului comun privind activitatea echipelor multidisciplinare, aprobat prin ordinul comun IFPS nr.393, ISM nr. 12-a, IGP nr. 82, CNSM nr.150 din 05.05.2015, Serviciul Fiscal de Stat (SFS), Inspectoratul de Stat al Muncii (ISM), Ministerul Afacerilor Interne (MAI) și Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM) au subsumat obiectivele strategice prevăzute în Planul de acțiuni privind minimizarea practicii de achitare a salariilor „în plic” și muncii ”la negru”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.477 din 28 iunie 2011 și matricea de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1473 din 30.12.2016.

Serviciul Fiscal de Stat (SFS), și-a focusat eforturile în vederea reducerii evaziunii fiscale, economiei tenebre și creșterea conformării voluntare prin întreprinderea măsurilor de prevenire și contracarare a fenomenului muncii „la negru” și a practicii de achitare a salariilor „în plic”, prin implementarea unui set de măsuri fiscale și administrative menite să faciliteze conformarea voluntară a contribuabililor și să minimizeze practica de achitare a salariilor ”în plic” prin declararea corectă a salariilor.

În rezultatul activităților desfășurate de către Serviciul Fiscal de Stat, pentru 6 luni ale anului 2019, au fost stabilite încălcări ale legislației în domeniul raporturilor de muncă (diminuarea fondului de salarizare, impozitului pe venit, contribuțiilor de asigurări sociale și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală) fiind adoptate **254 de decizii** asupra cazului de încălcare a legislației, inclusiv referitor la încălcările ce vizează corectitudinea calculării și achitării plășilor salariale, impozitelor și defalcărilor aferente acestora.

Ca rezultat au fost calculate suplimentar la buget obligațiuni aferente plășilor salariale: impozitul pe venit, contribuțiile de asigurări sociale, prime de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă totală de **10 189 105 lei** inclusiv penalități și amenzi din ele achitate **8 029 383 lei**.

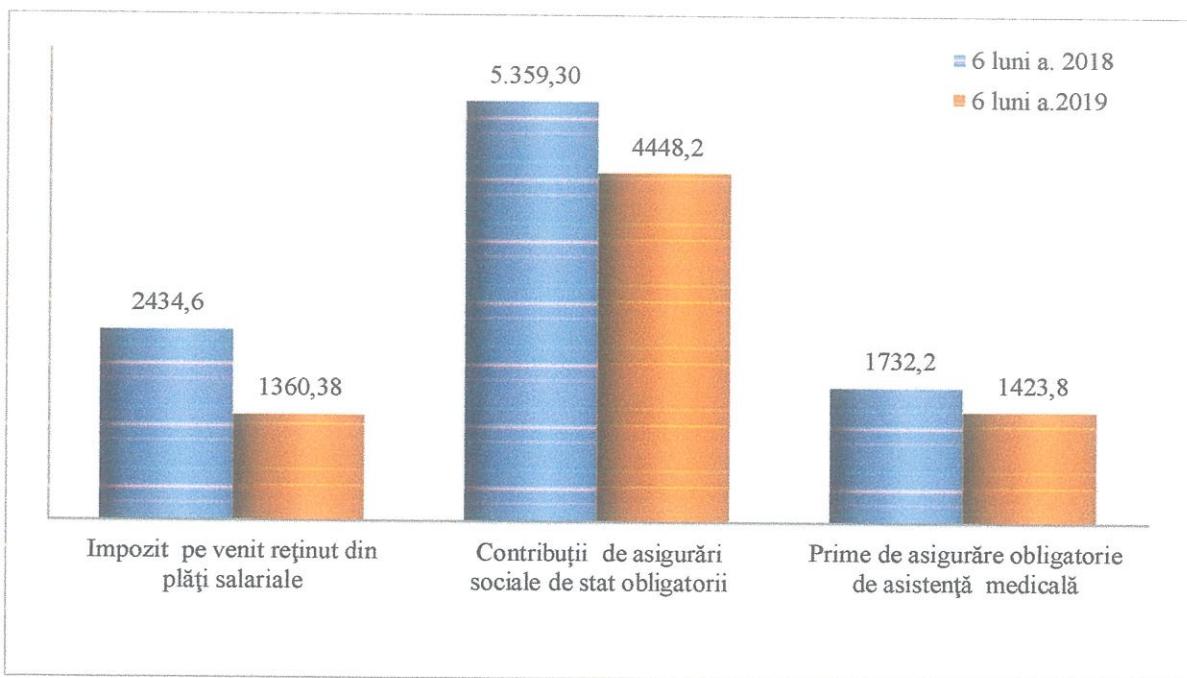
Pentru încălcarea prevederilor legislației în vigoare aferente raporturilor de muncă, în baza deciziilor adoptate s-a calculat suplimentar obligațiuni față de buget:

- ✓ impozit pe venit reținut din plătile salariale în sumă de **1 360 384 lei**;
- ✓ contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii în sumă de **4 448 278 lei**;
- ✓ prime de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă de **1 423 798 lei**,
- ✓ penalități și amenzi aplicate **2 956 645 lei**.

Calculările sunt datorate în mare parte estimărilor prin metode și din surse indirecte efectuate la contribuabili având ca bază nereflectarea în deplină măsură, în evidență contabilă, documentele de evidență și în dările de seamă a salariilor real achitate angajaților.

Nivelul de încasare a sumelor calculate pentru 6 luni ale anului 2019 este unul înalt și reprezintă 78,8 % din total calculat la compartimentul dat, comparativ cu 45,22 % pentru perioada similară a anului precedent.

Tabelul nr. 1 – sumele calculate în rezultatul controalelor, cu referire la încălcările prevederilor legislației în vigoare ce vizează raporturile de muncă, 6 luni ale anului 2019 comparativ cu 6 luni ale anului 2018, mii lei.

Pentru perioada a 6 luni ale anului 2019 ca rezultat al controalelor fiscale în cadrul cărora au fost depistate încălcări ale legislației în domeniul raporturilor de muncă (diminuarea fondului de salarizare, impozitului pe venit, contribuților de asigurări sociale și primelor de asigurare obligatorie de asistență

medicală) au fost adoptate **254 de decizii** asupra cazurilor de încălcare a legislației comparativ cu **77 decizii** pentru perioada similară a anului precedent.

Suma obligațiilor suplimentare impozitului pe venit, contribuțiilor de asigurări sociale, primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală calculate suplimentar la buget aferente plășilor salariale în rezultatul controalelor fiscale constituie **10 189 105 lei**.

Acțiunea Legii privind declararea voluntară și stimularea fiscală nr.180 din 26.07.2018 privind neefectuarea controalelor asupra corectitudinii calculării, declarării și achitării impozitelor, taxelor și a altor plăti aferente bugetului de stat, bugetelor unitășilor administrativ-teritoriale, a contribuțiilor de asigurări sociale de stat și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală pentru perioadele fiscale de până la 1 ianuarie 2018 și Legii cu privire la modificarea unor acte legislative nr. 178 din 26.07.2018 în partea ce șine de modificarea cadrului legal privind administrarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, *au determinat scăderea indicatorilor pentru 6 luni ale anului 2019 comparativ cu 6 luni ale anului 2018* (micșorarea mărimii amenzilor aplicate la diminuarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală).

În scopul continuării acțiunilor de conformare voluntară și forțată prin informarea cetășenilor privind riscurile fenomenului „salariului în plic” și „muncii la negru” de către SFS a fost aprobat Planul de acțiuni privind implementarea acțiunilor de prevenire și combatere a fenomenului muncii ne(sub)declarate ”Declara Achită Legal Salariul” prin Decizia Colegiului SFS nr.3 din 17.01.2019.

În corespundere cu Planul aprobat acțiunile de conformare voluntară și forțată vor cuprinde trei eșantioane semnificative de contribuabili care își desfășoară activitatea în domeniul prestării serviciilor de alimentașie publică și servicii hoteliere (HoReCa), Construcșii și Transport.

La demararea campaniei DALS2019 a fost evidenșiat ca obiectiv principal conformarea voluntară a contribuabililor la declararea reală a plășilor salariale achitate angajașilor cu calcularea și achitarea obligașilor ce le revin conform prevederilor legale. Astfel fiind selectaști 100 agenși economici care înregistrează risc sporit în domeniul prestării serviciilor de alimentașie publică și servicii hoteliere (HoReCa) ce vor fi monitorizaști pe parcursul derulării campaniei.

În scopul asigurării unei bune administrașri fiscale pe parcursul lunii mai 2019 au fost organizate și desfășurate 4 ateliere de lucru cu participarea a 120 de agenși economici și a 59 funcșionari fiscali.

Totodată, în scopul combaterii fenomenului muncii ne(sub)declarate au fost dispuse controale fiscale la 65 de contribuabili, inclusiv 41 de contribuabili din domeniul HoReCa, din care la situașia

din 30.06.2019 au fost finisate controale la 61 contribuabili. Ca rezultat au fost recalculate obligațiunile privind plățile salariale și aplicarea sancțiunilor în sumă de 5 229 481 lei.

Pentru promovarea politicilor de educație juridică și civică a salariaților, informarea și consultarea celor interesați în aplicarea corectă și eficientă a legislației în domeniul relațiilor de muncă, precum și pentru asigurarea transparenței activității, de către SFS au fost realizate acțiuni informative și de sensibilizare, cum ar fi:

- 169 seminare pentru angajații și angajatorii din sectoarele cu risc sporit privind consecințele negative ale acceptării salarizului neoficial (privarea de dreptul la asistență medicală, la o pensie decentă, la concediu etc.);
- 4 publicații în presă și participarea la emisiuni la posturile de televiziune locale cu tematica privind dezavantajele achitării salariilor „în plic” și practicării muncii „la negru”.

Ministerul Afacerilor Interne (MAI) în scopul depistării evaziunilor și eliminării cazurilor de achitare a salariilor ”în plic” și a ”muncii la negru” de comun cu colaboratorii SFS, ISM și ai Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor pentru 6 luni ale anului 2019:

- ✓ a efectuat 1088 verificări în domeniul transportului de pasageri în regim de taxi, drept rezultat fiind aplicate sancțiuni fiscale în sumă de 245,0 mii lei și sancțiuni contravenționale în sumă de 1170,2 mii lei.
- ✓ în temeiul sesizărilor Inspectoratului de Poliție în cadrul cărora au fost consemnate persoane, care prestația munca nedeclarată de către ISM au fost încheiate procese-verbale cu privire la contravenție și înaintate spre examinare instanței de judecată.

Inspectoratul de Stat al Muncii (ISM)

În rezultatul activităților desfășurate în scopul depistării și contracarării fenomenului „muncii la negru” de către Inspectoratul de Stat al Muncii, pentru 6 luni ale anului 2019 au fost întreprinse **26 controale inopinate și 1 planificat** la 15 agenți economici și 12 angajatori-persoane fizice.

Ca rezultat:

- au fost depistate 41 persoane, ce activau fără forme legale de angajare, din care 7 femei;
- au fost încheiate 27 procese-verbale cu privire la contravenție, care au fost înaintate spre examinare instanței de judecată. Au fost repuse în drepturi 8 persoane.

Pentru contracararea practicii de achitare a salariilor „în plic” și a muncii „la negru”, au fost întreprinse activități de inspecție în comun cu reprezentanții autorităților semnatare a Regulamentului comun privind activitatea echipelor multidisciplinare. Astfel, inspectorii de muncă au efectuat:

- 14 controale (inclusiv 4 inopinate) în comun cu reprezentanții Serviciului Fiscal de Stat;
- 4 controale (inclusiv 3 inopinate) în comun cu reprezentanții subdiviziunii teritoriale ale sindicatelor din educație.

De la începutul anului 2019 au fost examineate și întreprinse măsuri pentru soluționarea 1042 petiții parvenite de la cetățeni. Din numărul total au fost examineate 43 semnalizări privind munca nedeclarată, din care 19 parvenite de la femei. Concomitent, inspectorii de muncă, au acordat ajutor metodologic și consultativ privind aplicarea legislației muncii la 951 cetățeni.

Ca măsură de contracarare a muncii nedeclarate în agricultură a fost punerea în aplicare din luna septembrie a anului 2018 a Legii nr. 22 din 23 februarie 2018 privind exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocasional desfășurate de zilieri. Astfel, începând cu luna septembrie 2018 de către inspecțiile teritoriale de muncă, la solicitarea beneficiarilor, au fost realizate contra cost 1066 Registre de evidență a zilierilor, din care 474 în perioada ianuarie – iunie 2019. De la beneficiarii de lucrări agricole au parvenit la inspecțiile teritoriale de muncă 417 extrase din Registrele de evidență, inclusiv **239 extrase** pe parcursul lunilor ianuarie – iunie 2019. În registre sunt vizate 10 491 persoane cu statut de zilier, din care **6 008 lucrători-zilieri**, ce au activat în lunile ianuarie–iunie 2019.

Pentru sensibilizarea, informarea și consultarea celor interesați în aplicarea corectă și eficientă a legislației, precum și pentru asigurarea transparenței activității de inspecție:

- au fost publicate 20 articole în presa locală, au fost acordate 12 interviuri la emisiuni televizate și 6 radiofonice;
- au fost realizate 10 acțiuni de informare și sensibilizare pentru 115 întreprinzători, în cadrul cărora au fost desemnate cele mai bune practici de dezvoltare a muncii decente și identificate dezavantajele achitării salariilor „în plic” și practicării „muncii la negru”;
- au participat în cadrul seminarelor și meselor rotunde organizate de factorii de decizie din teritoriu și subdiviziunile teritoriale ale sindicatelor;
- au desfășurat activitate de instruire și informare în domeniul raporturilor de muncă la nivel de unitate pentru 1 454 salariați de la 131 unități economice, punându-se accent pe modalitatea și beneficiile pentru angajații, care activează legal și măsurile de sancționare în cazul acceptării muncii nedeclarate și achitării salariului „în plic”;

- au fost organizate seminare instructiv-consultative pentru tineretul studios cu participarea a 1100 tineri din 35 instituții de învățământ preuniversitar.

Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM) pe parcursul a 6 luni ale anului 2019, a întreprins un sir de măsuri în vederea combaterii fenomenului plății salariului „în plic” și a muncii „la negru”, după cum urmează:

✓ În vederea asigurării unei reglementări adecvate a raporturilor de muncă, care ar contribui la contracararea muncii nedeclarate și achitării salariilor ”în plic” sindicatele, în cadrul grupului de lucru tripartit de negocieri asupra modificărilor la Codul muncii, au fost înaintate propunerile de a restabili unele prevederi anulate anterior din acest document, privind prezentarea statelor de personal cu modificările operate pe parcursul anului calendaristic, inspecției teritoriale de muncă în a cărei rază de competentă este amplasată unitatea și întocmirea contractului individual de muncă în trei exemplare cu atribuirea obligatorie a numărului și deținerea registrului.

✓ A fost definitivat și remis Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, pentru examinare și promovare spre încheiere, proiectul Convenției colective (nivel național) cu privire la modelul Programării concediilor de odihnă anuale.

✓ Au fost organizate trei seminare de instruire a liderilor și activiștilor sindicali din teritoriu, organizate în orașele Bălți, Nisporeni și Soroca. Seminarele respective fac parte din Campania CNSM ”Contractul colectiv de muncă – garanția drepturilor tale”. Suplimentar, în cadrul seminarelor participanții au fost informați despre rolul contractului individual de muncă, inclusiv ce ține de încheierea, executarea, modificarea, suspendarea, încetarea și modelul contractului individual de muncă. La seminarele respective au participat circa 100 de lideri și activiști sindicali din teritoriu.

✓ Reprezentanții CNSM au purtat negocieri în cadrul a 5 ședințe ale grupului de lucru tripartit format sub egida Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale asupra propunerilor de perfecționare a Codului muncii.

✓ Partenerii sociali au examinat peste 40 de propunerile de modificare/completare a Codului muncii, înaintate de CNSM, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și mediul de afaceri și au reușit să ajungă la un consens asupra modificărilor și completărilor la circa 20 articole ale Codului.

✓ În vederea informării salariaților despre consecințele muncii nedeclarate și ridicării nivelului de cunoștințe despre drepturile în domeniul raporturilor de muncă Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova la 1 martie 2019 a lansat Campania Comisiei de Femei a CNSM „Femei informate – generații protejate”.

Scopul campaniei este informarea femeilor sindicaliste privind modificările operate în legislația muncii, consecințele muncii la „negru” și achitării salariilor „în plic”, grija de sănătate – prioritate pentru fiecare, combaterea violenței și discriminării în lumea muncii, valorificarea rolului sindicatelor în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Campania se va desfășura pe parcursul anului 2019, în mai multe raioane ale țării, inclusiv mun. Bălți și UTA Găgăuzia cu participarea femeilor sindicaliste din diferite ramuri ale economiei naționale.

În cadrul campaniei:

- au fost organizate și desfășurate activități de informare în mun. Chișinău, raionul Ungheni și raionul Cahul la care au participat circa 400 de persoane;

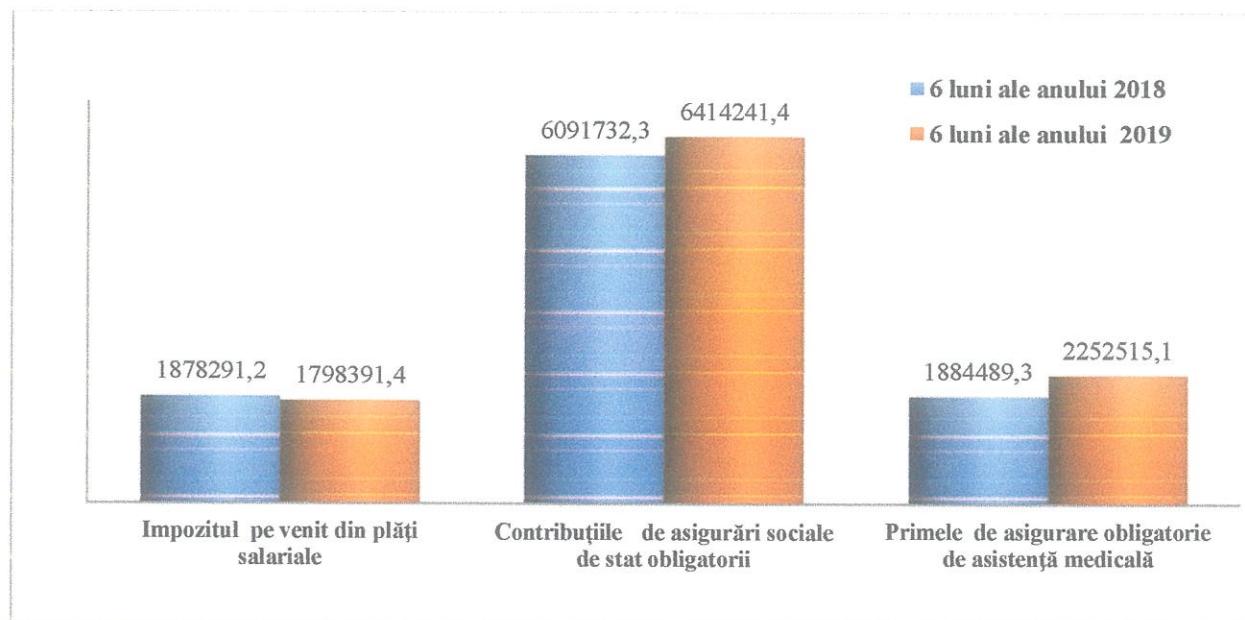
- au fost elaborate două pliante pentru informarea salariaților :

1. un pliant conține informații despre drepturile salariaților în domeniul asigurărilor sociale (modalitatea de asigurare, cotele contribuțiilor de asigurări sociale și prestațiile sociale de care beneficiază asigurații);
2. un pliant se referă la conținutul contractului individual de muncă (sunt prezentate principalele prevederi obligatorii ale unui contract individual de muncă pentru ca salariatul să evite eventualele abuzuri la încheierea contractului respectiv).

Suplimentar, pe pagina web a CNSM (<http://sindicate.md/cim/>) a fost creată o rubrică ce conține informații despre contractul individual de muncă.

Acțiunile comune întreprinse în perioada 6 luni ale anului 2019 în vederea prevenirii și combaterii ilegalităților din domeniul muncii sub aspectul respectării actelor legislative și normative au avut un impact direct și indirect asupra evoluției încasărilor la bugetele respective.

Tabela nr.2- Încasările aferente plășilor salariale: impozitul pe venit din plășile salariale, contribușile de asigurări sociale de stat obligatorii, primele de asigurare obligatorie de asistenșă medicală (mii lei).

Astfel:

- ✓ la bugetul public nașional administrat de SFS la compartimentul impozitul pe venit din salariu încasările a înregistrat **o descreștere de 4,2 %** comparativ cu perioada similară a anului precedent, care au constituit **1 798 391,4 mii lei** pentru 6 luni ale anului 2019, comparativ cu **1 878 291,2 mii lei** pentru perioada similară a anului 2018;
- ✓ la bugetul asigurărilor sociale de stat obligatorii încasările au **crescut cu 5,3%** care au constituit **6 414 241 mii lei** pentru 6 luni ale anului 2019 comparativ cu **6 091 732,3 mii lei** pentru 6 luni ale anului 2018;
- ✓ la bugetul asigurărilor obligatorii de asistenșă medicală încasările au **crescut cu 19,5 %** și au constituit **2 252 515,1 mii lei** pentru 6 luni ale anului 2019 comparativ cu **1 884 489,3 mii lei** pentru 6 luni ale anului 2018.

Tabelul nr.3 Analiza indicatorilor economici pentru 6 luni ale anului 2018 comparativ cu perioada 6 luni ale anului 2019 (mii lei).

Indicatori	Perioada de gestiune 2018 (lunile)							Cumulativ de la începutul anului	Perioada de gestiune 2019 (luni)							Comparativ cu perioada similară a anului precedent anului de gestiune (%)	Dinamica	
	01	02	03	04	05	01	02		01	02	03	04	05	01	02	03		
	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12	13	14	15	16		
Fondul de salarizare și alte recompense (mii lei)	3 487 620,59	3 453 564,22	3 622 149,78	3 728 949,80	3 921 966,05	18 214 250,44	4 099 425,01	4 116 863,33	4 302 186,03	4 364 202,87	4 558 968,30	21 441 645,54	3 227 395,10	117,72				
Numărul angajaților	690 293	692 962	712 568	718 815	715 402	706 008	703 168	707 543	719 526	714 667	714 874	711 956	5 947,60	100,84				
Salariul mediu per angajat, mii lei	5,052	4,984	5,083	5,188	5,482	5,16	5,830	5,819	5,979	6,107	6,377	6,02	0,86	116,736				
Suma impozitului pe venit reținut din plăți salariale	267 971,31	280 984,64	294 661,49	323 687,78	325 141,97	1 492 447,19	259 757,48	281 088,80	277 608,42	307 748,31	292 335,90	1 418 538,91	-73 908,29	95,05				
Suma primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală	268 562,53	300 219,27	304 727,60	321 004,52	327 647,55	1 522 161,47	324 143,58	362 854,83	358 336,07	385 468,34	373 330,07	1 804 132,88	281 971,41	118,52				
Suma contribuțiilor de asigurări sociale datorate de angajatori	791 930,53	790 227,22	829 498,81	854 467,63	899 671,95	4 165 796,14	801 021,23	803 954,18	833 158,43	845 019,16	884 554,52	4 167 797,53	1 911,39	100,05				
Suma contribuțiilor de asigurări sociale datorate de angajatori și angajați (r)	212 241,92	209 893,69	219 927,78	226 200,74	237 833,89	1 106 098,02	248 592,83	249 569,17	260 731,87	264 403,25	276 069,31	1 299 366,43	193 268,41	117,47				
	1 004 172,45	1 000 120,90	1 049 426,59	1 080 668,37	1 137 505,84	5 271 894,16	1 049 614,06	1 053 523,35	1 093 890,30	1 109 422,42	1 160 623,83	5 467 073,95	195 179,80	103,70				

În rezultatul analizei comparative a evoluției salariului mediu pe economie, fondului de remunerare a muncii, precum și încasărilor aferente plășilor salariale (impozitul pe venit, contribuțiile de asigurări sociale de stat, primele de asigurări obligatorie de asistență medicală) colectate de SFS, se constată:

- o creștere de 16,7 % a salariul mediu per angajat pentru 5 luni ale anului 2019 comparativ cu perioada similară a anului 2018, numărului mediu a angajaților a rămas la nivel constant (creștere 1%),

- o creștere cu 3 227 395,1 lei (17,72%) a fondului de salarizare și alte recompense lunare calculat pentru 5 luni ale anului 2018 de la 18 214 250,4 mii lei, până la 21 441 645,54 mii lei, pentru 5 luni ale anului 2019,

- o descreștere cu 4,95 % la compartimentul impozitului pe venit reținut din plăști salariale ca rezultat al modificărilor operate în legislație (micșorarea cotei impozitului pe venit pentru persoane fizice și majorarea scutirilor personale),

- o creștere de 18,5 % la compartimentul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală,

- o menținere a nivelului contribuțiilor de asigurări sociale.

Prin urmare, tendința pozitivă a creșterii fondului de salarizare și alte recompense cu 17,72% se datorează și faptului conștientizării angajaților și angajatorilor prin conformarea voluntară la respectarea legislației în domeniul raporturilor de muncă și obligațiunilor aferente plășilor salariale.

Ca rezultat, se constată că acțiunile întreprinse de administrarea fiscală au avut impact pozitiv în contracararea fenomenului „muncii la negru” și urmează să fie continuă cu intensificarea măsurilor de conformare voluntară și forțată.

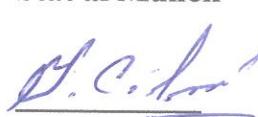
În acest context, este importantă conlucrarea eficientă cu fiecare instituție în parte (SFS, ISM, CNSM, IGP) cât și asigurarea schimbului de informații la nivel interinstituțional și îmbunătățirea mecanismului de funcționare a echipelor multidisciplinare și promovarea celor mai eficiente măsuri complexe pentru monitorizarea modului încadrare în muncă, perfectarea contractelor individuale de muncă și diminuarea fenomenului muncii ”la negru”.

**Director
adjunct al
Serviciului
Fiscal de Stat**

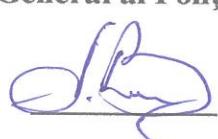
Ludmila BOTNARI

**Director
adjunct al
Inspectoratului de
Stat al Muncii**

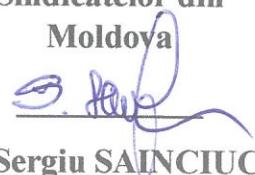
Igor CILOCI

**Şef al Direcției
nr.3 al INI al
Inspectoratului
General al Poliției**

Alexei BACOS

**Vicepreședinte al
Confederației
Naționale a
Sindicatelor din
Moldova**

Sergiu SAINCIUC